

ข้อเขียนและงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

1. โรงเรียนเทศบาล

พระราชบัญญัติประถมศึกษาพ.ศ.2478 มาตรา 8 แก้ไขเพิ่มเติมพ.ศ.2505 บัญญัติไว้ว่า "โรงเรียนเทศบาล" หมายถึงโรงเรียนประถมศึกษาที่เทศบาลตั้งหรือได้รับโอนมาและดำรงค่าใช้จ่ายของเทศบาล¹

เทศบาล

เทศบาลเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่สมบูรณ์ยิ่งกว่าหน่วยอื่นๆ โดยมีประชาชนเป็นผู้รับผิดชอบการปกครองและการบริหารท้องถิ่นทั้งสิ้น การจัดตั้งเทศบาลมีวัตถุประสงค์สำคัญ 2 ประการ คือ (1) เพื่อให้ประชาชนได้ปกครองท้องถิ่นของตนเองและให้เทศบาลเป็นสถาบันสอนการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน เพื่อความเข้าใจและประโยชน์ต่อการปกครองประเทศเป็นส่วนรวม (2) เพื่อให้เทศบาลมีพื้นที่หน้าที่และสร้างสรรคความเจริญก้าวหน้าของท้องถิ่น ตามเจตนารมณ์ของท้องถิ่นและสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล²

ในปัจจุบันมีเทศบาลในประเทศไทยรวมทั้งสิ้น 118 แห่ง เป็นเทศบาลนคร 1 แห่ง เทศบาลเมือง 83 แห่ง เทศบาลตำบล 34 แห่ง การจัดแบ่งเทศบาลออกเป็นประเภทต่างๆ นั้นถือเอาความหนาแน่นของราษฎรและรายได้ของเทศบาลเป็นสำคัญ เทศบาลต่างๆ ทั้ง 3 ประเภท มีหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินกิจการของท้องถิ่นในเขตของตนได้มากน้อยแตกต่างกัน ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายแห่ง

¹ ภิญญู สารว, หลักบริหารการศึกษา (กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช, 2516), หน้า 580.

² กรมการปกครอง, การจัดการศึกษาโดยท้องถิ่น (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่นกรมการปกครอง, 2513), หน้า 13.

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496

การจัดตั้งเทศบาลกระทำโดยการตราเป็นพระราชกฤษฎีกา ³

รูปการปกครองเทศบาลเป็นแบบเดียวกันทั่วประเทศ โดยจำลองรูปแบบจากรูปแบบการปกครองประเทศ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

1. สภาเทศบาล ทำหน้าที่สภานิติบัญญัติ ประกอบด้วยสมาชิกที่ราษฎรเลือกตั้ง อยู่ในตำแหน่งคราวละ 5 ปี สภาเทศบาลตำบลมีสมาชิก 12 คน เทศบาลเมือง 18 คน เทศบาลนคร 25 คน ⁴

2. คณะเทศมนตรี ประกอบด้วยนายกเทศมนตรี 1 คน เทศมนตรีอื่นอีก 2 คน สำหรับเทศบาลตำบลและเทศบาลเมือง เทศบาลนคร 4 คน ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้แต่งตั้งนายกเทศมนตรีโดยความเห็นชอบของสภาเทศบาล ⁵ คณะเทศมนตรีทำหน้าที่บริหารกิจการของเทศบาล

3. เจ้าหน้าที่ประจำเรียกว่าพนักงานเทศบาล ทำหน้าที่เหมือนข้าราชการประจำ มีปลัดเทศบาลเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด แต่ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของนายกเทศมนตรี ⁶

ความเป็นมาเกี่ยวกับการศึกษาในเขตเทศบาล

พ.ศ. 2476 ประเทศไทยได้กระจายอำนาจการปกครองให้แก่ท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาลเป็นครั้งแรก

ในปีพ.ศ. 2478 รัฐบาลได้ตราพระราชบัญญัติประถมศึกษาฉบับใหม่กำหนดให้มีโรงเรียนเทศบาลขึ้น ดังจะเห็นได้จากมาตรา 40 แห่งพ.ร.บ.ประถมศึกษา พ.ศ. 2478 ซึ่งบัญญัติว่า "เมื่อท้องถิ่นใดมีฐานะเป็นเทศบาลแล้ว ให้โอนโรงเรียนประชาบาลรวมทั้งทรัพย์สินของ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
³ สัจจ จันทราย, ประมวลข้อบังคับ ก.ท. กฎหมาย ระเบียบการเกี่ยวกับราชการบริหารส่วนท้องถิ่น (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สามมิตร, 2516) หน้า 108.

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 117 - 120.

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 114.

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 115.

โรงเรียนมาเป็นของเทศบาลนั้น" นับตั้งแต่ปีพ.ศ. 2478 ก็ได้เริ่มพิจารณาโอนโรงเรียนประชาบาลในเขตเทศบาลให้แก่เทศบาลดำเนินการ เป็นต้นมา

พ.ศ. 2486 เทศบาลโอนโรงเรียนเทศบาลกลับมาให้กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการอีก เนื่องจากรายได้ของเทศบาลไม่พอที่จะดำเนินการได้ ประกอบกับรัฐมิได้ให้เงินอุดหนุนแก่เทศบาลอีก⁷

พ.ศ. 2497 รัฐบาลมีหลักการให้โอนโรงเรียนประชาบาลในเขตเทศบาลให้เทศบาลดำเนินการอีกครั้งที่ 2 โดยถือรายได้ของเทศบาลเป็นหลักในการโอน คือโอนให้แก่เทศบาลที่มีรายได้พอจะดำเนินการได้เท่านั้น และโอนเฉพาะทรัพย์สินส่วนครูทางรัฐบาลให้เทศบาลยืมไปทำการสอนชั่วคราว⁸

พ.ศ. 2504 คณะรัฐมนตรีประชุมมีมติรับหลักการโอนโรงเรียนประชาบาลไปให้ท้องถิ่นดำเนินการทั้งหมด เทศบาลที่ยังไม่ได้รับโอนให้เร่งรัดจัดการโอนให้แล้วเสร็จโดยด่วน⁹

พ.ศ. 2505 กระทรวงมหาดไทยและกระทรวงศึกษาธิการประชุมตกลงรายละเอียดการโอนและตกลงให้โอนการศึกษาในเขตเทศบาลต่างๆทั่วราชอาณาจักรตั้งแต่ 1 เมษายน 2506 เป็นต้นไป¹⁰

การดำเนินการโอนโรงเรียนประชาบาลจากกระทรวงศึกษาธิการในพ.ศ. 2506 พอจะสรุปได้ดังนี้

1. กระทรวงศึกษาธิการจะโอนโรงเรียนประชาบาลให้แก่เทศบาลตั้งแต่ 1 เมษายน 2506 เป็นต้นไป

⁷ สกฤต อินทุโสภณ, "การบริหารการศึกษาภาคบังคับ" วิทยานิพนธ์ปริญญาโทรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2511.

⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

⁹ ประเสริฐ บุญมือ, "เงินอุดหนุนเทศบาล" วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2511.

¹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

2. เทศบาลจะได้รับทรัพย์สินทุกอย่าง เช่น สถานที่ อาคารเรียน อุปกรณ์การสอน เป็นต้น ของโรงเรียนที่โอนมา 413 โรง

3. เทศบาลจะได้รับการโอนครูประจำบางที่โอนมาเป็นพนักงานเทศบาลประมาณ 4,430 คน ภารโรง 328 คน

4. จำนวนนักเรียนที่เทศบาลจะต้องดำเนินการ 132,274 คน

5. เทศบาลจะได้รับเงินอุดหนุนจากกระทรวงศึกษาธิการ เกี่ยวกับ

ก.. เงินเดือนครู เงินเดือนภารโรง

ข. ค่าเล่าเรียนบุตร ค่าภาษีเงินได้ ค่าเช่าบ้านครู

ค. ค่าที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง 11

แต่ปัจจุบันเงินอุดหนุนจากกระทรวงศึกษาธิการ เปลี่ยนแปลงเป็นได้รับจากกระทรวงมหาดไทย¹²

บทบาทของเทศบาลในการจัดการศึกษา

หน้าที่และความรับผิดชอบของเทศบาล

ตามนัยแห่งพระราชบัญญัติประถมศึกษาพ.ศ. 2478 พอจะสรุปได้ว่าเทศบาลมีความรับ-

ผิดชอบ คือ

1. เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่จัดการประถมศึกษา
2. จัดให้เด็กที่มีอายุถึงเกณฑ์ในเขตเทศบาลได้เข้าโรงเรียนโดยทั่วถึง
3. เป็นผู้จัดตั้งและดำรงโรงเรียนเทศบาล
4. ควบคุมและบริหารโรงเรียนเทศบาลในเขตของตน

¹¹ สกฤต อินทุโสภณ, เรื่องเดิม, หน้า 120.

¹² ประเสริฐ บุญชื่อ, เรื่องเดิม, หน้า 196.

เจ้าหน้าที่ควบคุมและบริหาร การศึกษาของเทศบาล

1. เจ้าหน้าที่ฝ่ายพนักงานประจำ มีปลัดเทศบาลและเจ้าหน้าที่การศึกษาเป็นเจ้าหน้าที่สำคัญ เจ้าหน้าที่การศึกษาของเทศบาล อาจมีฐานะ เป็นหัวหน้าหมวด หัวหน้าแผนก หัวหน้ากอง ผู้อำนวยการกอง หรือผู้อำนวยการฝ่าย แล้วแต่ขนาดของเทศบาล

2. เจ้าหน้าที่ฝ่ายนโยบายได้แก่คณะเทศมนตรีและสภาเทศบาล

การทำงานของทั้งสองฝ่าย ก็มีข้อขัดแย้งกันอยู่บ้าง จากการวิจัยของปรียา ทิริปินเพชร สรุปว่า

"การปฏิบัติงานของปลัดเทศบาลทางด้านการบริหารการศึกษา ในทางปฏิบัติปรากฏว่าปลัดเทศบาลส่วนมากไม่สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ได้ดีเท่าที่ควร อุปสรรคส่วนใหญ่เกิดจากนายกเทศมนตรีหรือคณะเทศมนตรีเข้ามาทักท้วงงาน และไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ร่วมงานที่เกี่ยวข้อง กฎหมายให้อำนาจแก่ปลัดเทศบาลไว้ไม่พอ นายกเทศมนตรีสั่งงานโดยไม่ผ่านปลัดเทศบาล ขาดเงินและอุปกรณ์ มีภาระหน้าที่ต่าง ๆ มากเกินไป ผู้ใต้บังคับบัญชาไม่มีความรู้เพียงพอ และอาจเกิดจากความไม่แน่ใจของตนเองด้วย" 13

สภาพปัจจุบันของการประถมศึกษาของเทศบาล(สถิติ พ.ศ. 2516 ไม่รวมก.ท.ม.)

จำนวนนักเรียน	197,753	คน	
จำนวนครู	5,899	คน	
จำนวนห้องเรียน	5,327	ห้องเรียน	
จำนวนโรงเรียน	378	โรง	14

แนวโน้มของการขยายจำนวนนักเรียนเทศบาล

กองแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ทำการวิจัยและทำนายว่า

13 ปรียา ทิริปินเพชร, "บทบาทของปลัดเทศบาลในการบริหารการศึกษา" วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2511.

14 กองราชการส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง, 10 มกราคม 2518.

"ระหว่างปี พ.ศ. 2514 - 2523 ในเขตเทศบาลมีแนวโน้มแสดงว่านักเรียนจะหาที่เรียนไม่ได้ในระดับประถมต้น ป. 1 จะเพิ่ม 7 % ต่อปี และคาดว่าจะมีนักเรียนชั้นชั้นป. 5 ในเขตเทศบาล 56 % 15

2. งานบริหารการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา

การศึกษาเป็นบริการที่จำเป็นที่รัฐบาลของทุกประเทศจะต้องจัดให้แก่ประชาชนเพราะประชาชนจะดำรงอยู่ต่อไปอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับคุณภาพของพลเมือง การศึกษาเป็นเครื่องมือสร้างพลเมืองให้มีความรู้ตามที่ประเทศต้องการ ตัวอย่างเช่นประเทศไทยขณะนี้ผู้วิจัยคิดว่าต้องการพลเมืองที่มีคุณสมบัติอย่างน้อย ประการ คือ (1) เป็นผู้ผลิตที่สามารถ (2) เป็นผู้บริโภคที่ประหยัด (3) มีคติในการดำเนินชีวิตแบบประชาธิปไตย มิฉะนั้นประเทศจะไปไม่รอด ส่วนการที่แต่ละประเทศจะสามารถจัดบริการด้านการศึกษา ด้านการศึกษาให้แก่ประชาชนได้มากน้อยเพียงใดย่อมแล้วแต่ฐานะของแต่ละประเทศ ตัวอย่างเช่นประเทศไทยเวลานี้ยังยากจนเมื่อเทียบกับประเทศทั่วโลก เรามีความสามารถแต่จะทำให้ทุกคนได้มีความรู้เพียงขั้นมูลฐานเท่านั้น และในรูประบบโรงเรียนเรามุ่งเพียงจะให้ประชาชนทุกคนได้ผ่านโรงเรียนประถมศึกษาเป็นอย่างน้อย

ที่สำคัญและเป็นความจริงที่สุดก็คือ แม้วานโยบายและหลักการจะดีเพียงใดก็ตามแต่ ถ้าหน่วยปฏิบัติทำงานไม่ได้ผล ก็ไม่มีอะไรเกิดขึ้น ในระบบการศึกษาโรงเรียนเป็นหน่วยปฏิบัติซึ่งกระจายอยู่ทั่วประเทศทำงานพร้อม ๆ กัน ถ้าโรงเรียนเหล่านี้ไม่มีข้อยุติในการเลือกหลักการที่ตรงกันในการปฏิบัติ การศึกษาของชาติย่อมล้มเหลว จึงน่าจะได้ศึกษาว่าโรงเรียนทั่วไป โดยเฉพาะโรงเรียนประถมศึกษาควรมีหน้าที่และบทบาทอย่างไรกันแน่

มอร์ต (Mort) คาสตราจารย์ของ Teachers College มหาวิทยาลัย Columbia

002851

15 กองแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, "ปัญหาด้านทุนทรัพย์ในระบบการศึกษาของไทย ระหว่างปี 2503 - 2523 "วารสารวิจัยทางการศึกษา" (พฤษภาคม - สิงหาคม, 2517),

กล่าวว่า โรงเรียนควรมีหน้าที่ 2 อย่าง คือ

1. คงไว้และพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
2. สร้างคนที่สามารถรับผิดชอบชีวิตของตนเองให้มากที่สุดที่จะทำได้ในทุกช่วงวัย

16

(generation)

สมาคมนี้เทศและพัฒนาหลักสูตรของสหรัฐอเมริกา (Association for Supervision and Curriculum Development) ได้รวบรวมคุณสมบัติของโรงเรียนประถมศึกษาที่พึงปรารถนาไว้ดังต่อไปนี้

1. เขียนวัตถุประสงค์ไว้อย่างชัดเจนในเรื่องที่จะปฏิบัติต่อนักเรียนเกี่ยวกับความรู้และสังคม
2. ไม่เพียงแต่สอนเพื่อให้ศึกษาต่อเท่านั้น แต่กิจกรรมการเรียนการสอนต้องเป็นไปเพื่อให้นักเรียนรู้จักแสวงหาความรู้เพิ่มได้ด้วยตนเอง
3. ต้องสอนให้นักเรียนรู้จักตนเอง และรู้จักพัฒนาบุคลิกภาพของตนเอง
4. กิจกรรมการเรียนส่วนหนึ่งต้องสอนให้นักเรียนรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็นกลุ่มได้
5. ต้องแสดงความเคารพในความแตกต่างของบุคคล
6. ต้องส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
7. ต้องยอมรับและจัดอุปกรณ์การเรียนที่ช่วยสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน
8. ต้องสามารถให้นักเรียนนำความรู้จากโรงเรียนไปใช้ในชีวิตจริงที่เขารู้จักได้
9. ต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดการเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนในชั้นค่าย
10. ต้องถือว่าการประเมินผลเป็นกระบวนการต่อเนื่อง เป็นข้อต่ออันหนึ่งในกระบวนการเรียนการสอน ไม่ใช่ขั้นตอนสุดท้ายของการเรียนการสอน

11. ต้องยอมรับว่าความต้องการของนักเรียนย่อมแตกต่างกัน เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางบ้านและชุมชน และโรงเรียนต้องถือเป็นความรับผิดชอบที่จะสนองความต้องการ เหล่านี้
12. ต้องมีเสรีภาพที่จะพัฒนาโปรแกรมการศึกษาของตนเองโดยเฉพาะ
13. ต้องใช้เวลาของครูและนักเรียนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโปรแกรมการศึกษาของโรงเรียนเท่านั้น
14. โรงเรียนต้องมีขนาดพอเหมาะและดูแลให้ห้องเรียนสามารถให้โอกาสเกิดการเรียนรู้ อย่างดีที่สุดแก่นักเรียน
 15. ต้องให้เด็กอยู่ในสภาพที่เขาจะเรียนรู้เพิ่มขึ้นมากที่สุด
 16. ต้องสนใจปัญหาที่อาจเกิดจากการเลื่อนชั้นและการย้ายโรงเรียนของเด็ก
 17. ต้องสามารถไขว่คว้ากรออย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ
 18. ต้องไม่สอนเด็กโดยยึดมั่นอยู่แต่ในชั้นเรียนหรืออาคารเรียนเท่านั้น เพราะเด็กอาจเรียนรู้ได้จากสิ่งแวดล้อมระหว่างเวลาพักและจากสิ่งต่างๆในชุมชนได้ด้วย
 19. ต้องเป็นผู้นำที่สามารถพิเศษ (superior leadership) ในด้านการสอนการเรียน
 20. ต้องมีคณะครูและเจ้าหน้าที่ที่เข้มแข็ง โดยเฉพาะในด้านคุณวุฒิ และต้องมีการอบรมครูประจำการ และการปฐมนิเทศ
 21. โรงเรียนต้องถือว่าคนมีบทบาทในฐานะผู้นำชุมชน คือ ต้องอธิบายโปรแกรมการศึกษาให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้าใจ ดังนั้นโรงเรียนต้องมีหน่วยงานที่ให้ข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรม กระบวนการเรียนการสอนแก่ชุมชน เพื่อ เขาจะได้แสวงหาโอกาสที่ดีที่สุดทางการศึกษาให้แก่บุตรหลานของเขา¹⁷

¹⁷ George Manolakes, The Elementary School We Need (Washington : Association for Supervision and Curriculum Development, 1965), pp.8-12.

รีวีส์ เพียร์ซ สตุลลเกน และ สมิธ (Reavis, Pierce, Stullken and Smith) เขียนไว้ในหนังสือเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนประถมึกษาว่า สิ่งที่สำคัญโรงเรียนประถมศึกษาควรจะถามตนเองและคณะ คือ

1. เราจะทำอย่างไรจึงจะประสบความสำเร็จในการกำหนดโปรแกรมการเรียนการสอนให้มีเอกภาพ (Unity) ได้

2. ทำอย่างไรจึงจะประสบความสำเร็จในการจัดกิจกรรมในโรงเรียนให้ส่งเสริมให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีผลดี

3. ทำอย่างไรจึงจะประสบผลสำเร็จในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียน บ้าน และชุมชน

ฮันท์ และ เพียร์ซ (Hunt and Pierce) เขียนไว้ว่าครูใหญ่ควรมีความรับผิดชอบในเรื่องต่อไปนี้ คือ

1. เป็นผู้นำในการพัฒนาโปรแกรมการศึกษาของโรงเรียนให้ทันต่อเหตุการณ์

2. สามารถที่จะสร้างผู้นำทางการศึกษาให้แก่ชุมชน

3. สามารถที่จะพัฒนาและนำคณะครู

4. เข้าใจและมีทักษะเกี่ยวกับจิตวิทยาเด็กและให้บริการทางจิตวิทยาแก่เด็ก

5. สามารถจัดการเรื่องงานธุรการโรงเรียนและการเงิน

6. มีประสิทธิภาพในการวางแผนและให้คำปรึกษา อาคารเรียน เครื่องมือและวัสดุต่างๆ

7. สามารถที่จะชักนำให้มีกลุ่มซึ่งประกอบด้วยครูและประชาชน ร่วมกันวางแผน และปฏิบัติงาน และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์

8. เข้าใจและสามารถทำให้บุคลากรโรงเรียนและชุมชนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน 19

18 William C. Reavis, Paul R. Pierce, Edward H. Stullken, Bertrand L. Smith, Administering The Elementary School (USA : Prentice - Hall, Inc., 1957), p.189.

19 Herold C. Hunt, Paul R. Pierce, The Practice of Administration (USA : Houghton Mifflin Company, 1958), p.19.

ไคท์ (Kyte) เขียนไว้ในหนังสือ *The Principal at Work* ว่า ลำดับความสำคัญของสิ่งที่ครูใหญ่ต้องจัดไว้ในตารางการทำงานของตน คือ

1. สิ่งที่ต้องปฏิบัติเป็นประจำ คือ งานประจำในสำนักงาน ได้แก่ การตรวจตราอาคาร การพบปะครูและเจ้าหน้าที่การศึกษานานาชาติ ประชุมสมาคมครู-ผู้ปกครอง สมาคมวิชาชีพต่างๆ ชมรมบริการต่างๆ ดูแลนักเรียนในช่วงพักรับประทานอาหารกลางวัน ดูแลการประชุมที่จัดในโรงเรียน
2. สิ่งที่จะต้องปฏิบัติเป็นพิเศษ ได้แก่ การเยี่ยมชั้นเรียน การสังเกตการณ์เรียนการสอน นัดประชุมครูเพื่อการนิเทศ นักเวลาให้ครูศึกษาและเข้าชมการสาธิตการสอน เตรียมปฏิทินงาน พบผู้ปกครองนักเรียนและประชาชนเป็นกรณีพิเศษ ประชุมเสวนี้นักงานและภารโรง ทำทะเบียน สถิติ รายงานและงานเสมียนต่างๆ การนัดหมายต่างๆ
3. หน้าที่สำคัญอื่นๆ ได้แก่ ความรับผิดชอบในการนิเทศการศึกษา การสังเกตนักเรียนนอกชั้นเรียน การจรรยาในโรงเรียน การรับประทานอาหารกลางวัน การรักษาพยาบาลในโรงเรียน เรื่องเกี่ยวกับคนงานและเจ้าหน้าที่อื่นๆ ตรวจอาคาร สถานที่และเครื่องมือต่างๆ ทำป้ายประกาศแจ้งข่าวสารต่างๆ จัดการเรื่องวินัยที่สำคัญๆ
4. ควรแบ่งเวลาไว้สำหรับตัวครูใหญ่เองและครูที่ว่างจากการสอน เพื่อใช้ในการนิเทศและทำกิจกรรมที่สำคัญๆ ให้เสร็จ เช่น ทำรายการนิเทศ จัดการเรื่องที่ต้องปรับปรุงเป็นพิเศษ แก้ปัญหาเรื่องวินัย ตรวจสอบรายงาน 20

เทอร์สตัน กับ โร (Therston and Roe) ได้รวบรวมไว้ว่า State Department of Education ควรทำหน้าที่ต่อไปนี้ คือ

1. คำนึงไปรแกมการศึกษา กำหนดเกณฑ์ขั้นต่ำไว้ทั้งด้านคุณภาพ ขอบข่าย และมั่นใจว่าไปรแกมการศึกษานั้นมีกระบวนการและมีประโยชน์ต่อการที่จะปฏิบัติตาม
2. คำนึงบุคลากร พิจารณาว่าครูและบุคลากรอื่นมีคุณสมบัติเหมาะสมหรือไม่

3. อาคารสถานที่ พิจารณาโดยยึดหลักคุณภาพและปลอดภัยทั้งในการก่อสร้างและบำรุงรักษา

4. เกี่ยวกับนักเรียน มั่นใจว่าได้จัดโอกาสทางการศึกษาอย่างเหมาะสมระดับการศึกษาภาคบังคับได้อย่างเพียงพอ และมีหน้าที่ดูแลให้เป็นไปตามกฎหมายการศึกษาภาคบังคับ กฎหมายแรงงาน เด็ก บัณฑิตนักเรียน การบริการนักเรียน

5. การคลัง ดูแลให้การจ้างเป็นไปอย่างสอดคล้องถูกหลักมีผู้ดูแลและเศรษฐกิจ

6. กฎและระเบียบ ดูแลให้มีการปฏิบัติตามอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

7. การบริหาร ดูแลให้มั่นใจว่าการบริหารเป็นไปอย่างถูกหลักและกฎหมาย ²¹

ดูปแมน(Koopman) นักบริหารการศึกษาที่มีชื่อเสียง ได้แบ่งงานบริหารการศึกษาไว้เป็น

5. อย่าง คือ

1. กำหนดความรับผิดชอบทางด้านการศึกษาระดับของสังคม

2. สร้างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความเป็นผู้นำในระบบประชาธิปไตย

3. วางรูปแบบการจัดหน่วยงานอย่างเป็นประชาธิปไตย

4. ให้ทุกคนมีส่วนร่วมเมื่อร่วมมือกัน

5. กำหนดหน้าที่และบทบาทของครู ²²

ชาร์เตอร์(Charter) สรุปได้ว่า หน้าที่ของระบบโรงเรียนควรมีอย่างน้อยที่สุด 3 ประการ คือ

1. เลือกและนำครูเข้าสู่ระบบการศึกษาของโรงเรียน

2. ประสานงานและพิจารณาหลักสูตร

²¹ William R. Lane, Ranald G. Corwin, William G. Monahan, Foundation of Educational Administration a Behavioral Analysis (London : The Macmillan Company, 1970), p. 163.

²² Ibid, p. 19.

3. รักษาและสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ²³

กริฟฟิธส์ (Griffiths) สรุปไว้ว่าผู้บริหารการศึกษาทำหน้าที่ 4 ประการ คือ

1. เป็นผู้รักษาความสัมพันธ์กับชุมชน
2. ปรับปรุงและขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ประชาชน
3. รับและปรับปรุงบุคลากร
4. จัดหาและรักษาเงินและอาคารสถานที่ ²⁴

ฟิสก์ (Fisk) สรุปไว้ว่างานบริหารการศึกษามี 4 ชนิด คือ

1. การบริหารงานต่างๆที่เกี่ยวข้องกับชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่
2. การบริหารงานต่างๆที่เกี่ยวกับการขยายโอกาสหรือปรับปรุงโอกาสทางการศึกษา

หรืองานด้านวิชาการ

3. การบริหารงานบุคคลทุกชนิด นับตั้งแต่การแสวงหา บรรจุ พัฒนา และปรับปรุงครู
เจ้าหน้าที่ และนักเรียน ตลอดจนการให้พ้นจากงานหรือจากโรงเรียนของบุคคลทุกประเภท

4. การบริหารงานธุรการ การเงิน อาคาร สถานที่ บริเวณ และบริการต่างๆ ²⁵
กัญญา สาทร กล่าวว่าจะพิจารณาโดยละเอียด ครูใหญ่หรืออาจารย์ใหญ่มีหน้าที่ซึ่งจะ
ต้องทำในการบริหารโรงเรียนถึง 8 ประการ คือ

1. การบริหารบุคลากร ซึ่งหมายถึงครู เจ้าหน้าที่ คนงาน การโรง เพื่อให้

²³ N.S.S.E., "Behavioral Science and Educational Administration" The Sixty-third Year Book of The N.S.S.E. (USA : N.S.S.E., 1964), p.245 .

²⁴ Daniel E.Griffiths, Human Relation in School Administration (Appleton : Century - Craft, Inc., 1956), pr.3 - 13.

²⁵ กัญญา สาทร, เรื่องเดิม, หน้า 65.

ได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย,

2. การปกครองและแนะแนวนักเรียนตลอดจนการติดต่อกับผู้ปกครองนักเรียน
3. การบริหารงานวิชาการที่เกี่ยวกับหลักสูตร แบบเรียน หนังสือ วัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการ และการบริหารการสอนเพื่อก่อให้เกิดการสอนที่มีประสิทธิภาพที่สุด
4. การบริหารงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ในฐานะที่โรงเรียนเป็นผู้นำของชุมชน เพื่อช่วยพัฒนาชุมชนในทุกด้าน
5. การจัดระบบบริหารโรงเรียน กำหนดอำนาจหน้าที่และแผนภูมิของโรงเรียน (Organizational Chart) เพื่อให้โรงเรียนเป็นหน่วยงานที่มีระเบียบแบบแผนสมเป็นองค์การที่ดี
6. การบริหารอาคาร สถานที่ และพัสดุครุภัณฑ์
7. การบริหารงานธุรการ คืองานเสมียน (Clerical Work) เอกสารต่าง ๆ การเงินและบริการต่าง ๆ ของโรงเรียน

8. การประเมินผลงาน ซึ่งต้องทำเป็นระยะ ๆ ต่อเนื่องไม่ขาดสาย 26

จากความคิดเห็นทั้งหมดข้างต้น ทั้งที่เกี่ยวกับงานบริหารการศึกษาทั่วไป งานในหน้าที่ของโรงเรียน ความรับผิดชอบของครูใหญ่ ตลอดจนคุณสมบัติของโรงเรียนประถมศึกษาที่พึงต้องการ พอจะสรุปได้ว่า โรงเรียนประถมศึกษาในฐานะหน่วยปฏิบัติของระบบการศึกษา ทำหน้าที่นำการศึกษาเข้าถึงมือประชาชนอย่างแท้จริง งานที่โรงเรียนจะต้องปฏิบัติเป็นประจำควรประกอบด้วย

1. งานความสัมพันธ์กับชุมชน
2. งานบริหารด้านวิชาการ
3. งานบริหารงานบุคคล
4. งานบริหารกิจการนักเรียน
5. งานธุรการ และการเงิน